

Gliksman (Fajtlowicz) Sara

Kategorie: Biografie

Artystka, malarka. Urodzona 28 listopada 1909 r. w Łodzi jako Sura Bajla Mejerowicz (Majerowicz), córka optyka Wolfa Jakuba Mejerowicza z Kowna i Lei (Elizy) Bereskin z Brześcia. Przed 1921 r. rodzina mieszkała przy Dzielnej 34; w późniejszym okresie przy Sienkiewicza 39.

Sara uczęszczała do gimnazjum Towarzystwa Żydowskich Szkół Średnich przy Piramowicza 7, gdzie rysunku i malarstwa nauczała Laura (Lora) Sołowiejczyk. Była także uczennicą prywatnej Szkoły Malarstwa Maurycego Trębacza (Piotrkowska 71) oraz Szkoły Rysunku i Malarstwa Ryszarda Radwańskiego. Edukację artystyczną uzupełniły lekcje u Konstantego Mackiewicza oraz nauka w warszawskiej pracowni Adama Rychtarskiego, który w latach 1922–1944 prowadził Szkołę Malarstwa i Rysunku im. Konrada Krzyżanowskiego przy ul. Poznańskiej 23. W 1933 r. została członkinią Związku Zawodowego Polskich Artystów Plastyków w Łodzi dzięki wsparciu ze strony Mackiewicza, z którym wystawiała swoje prace – od debiutu w Miejskiej Galerii Sztuki pod koniec 1933 r. do wybuchu II wojny światowej. Jej dzieła i wypowiedzi na temat sztuki były prezentowane na łamach czasopisma „Forma” wydawanego przez Związek. W 1935 r. wyszła za mąż za Mordkę Gliksmana, od tego momentu sygnowała obrazy nazwiskiem Majerowicz-Gliksmanowa lub Gliksman. Brała udział w zbiorowych wystawach sztuki w Warszawie (1934/1935), Krakowie (1938, 1939) i Lwowie (1934, 1936 i 1939). W czerwcu 1939 r. uczestniczyła w wystawie „Świat Kobiety” zorganizowanej przez Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet w Resursie Obywatelskiej w Warszawie. Jej twórczość, obejmująca głównie pejzaże i martwe natury, nawiązywała stylistycznie do postimpresjonizmu.

W okresie II wojny światowej od 1940 r. razem z mężem zamknięta w łódzkim getcie, mieszkała przy ul. Zgierskiej 13. Zatrudniona jako graficzka w [Wydziale Statystycznym](#) (vide), wykonywała plansze statystyczne, plakaty, projektowała znaczki, pracowała przy albumach pamiątkowych. Dzięki dostępowi do materiałów i narzędzi

malarskich tworzyła obrazy przedstawiające motywy z dzielnicy zamkniętej.

W czasie likwidacji getta od 23 czerwca do 29 sierpnia 1944 r. ukrywała się z mężem w stacji transformatorowej, w bunkrze i we własnym mieszkaniu. Następnie wraz z grupą innych więźniów została skoszarowana przez Niemców w budynkach przy ul. Jakuba 16. Pracowała przy segregowaniu dobytku po wysiedlonych, wywozie nieczystości, malowała tablice ostrzegawcze.

Po wyzwoleniu pozostała w Łodzi, angażując się w odbudowę życia kulturalnego miasta. Jako członkini łódzkiego oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków pracowała w charakterze graficzki dla Ministerstwa Informacji i Propagandy, w latach 1945–1958 brała udział w wystawach Związku. W styczniu 1947 r. jej prace prezentowano na I Wystawie Żydowskich Artystów Plastyków w Łodzi, urządzonej przez Żydowskie Towarzystwo Kultury i Sztuki. W lutym tego samego roku przy wsparciu wojewódzkiego komisarza ds. produktywizacji ludności żydowskiej razem z kilkunastoma innymi twórcami żydowskimi przebywającymi w Łodzi założyła Spółdzielnię Artystyczno-Malarską „Sztuka” (Piotrkowska 42). W 1948 r. zmieniła imię na Sabina i pod takim imieniem figuruje w katalogach wystaw z lat 1950–1958. Na początku 1950 r. wzięła udział w zbiorowej wystawie Sekcji Plastyków Żydowskiego Towarzystwa Kultury w Polsce, zorganizowanej w Muzeum Miejskim we Wrocławiu. W powojennej twórczości podejmowała podobną tematykę co wcześniej, poszerzając ją o sceny ukazujące pracujących robotników.

W 1957 r. emigrowała do Izraela. Należała do Związku Artystów Izraela, wystawiała m.in. w Bejt Chagall w Hajfie (1951); Artist's House w Tel Awiwie (1957, 1964), Bejt Chagall w Hajfie (1959), Hendi Gallery w Rechowot (1966). Zmarła w 2005 r.

Irmina Gadowska

Źródła

APŁ, ASC GŻŁ 1826–1939, Księga urodzeń, 501; *ibid.*, Księga małżeństw 1935, 496; *ibid.*, 221/, 24854, Spis ludności Łodzi 1916–1921 G, k. 197; *ibid.*, 278/896, k. 256, 424; AYV RG O.3/3889,

Testimony of Sara (Gliksmann) Fajtlowicz.

Allgemeines Künstlerlexikon: Die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker, t. 56, München-Leipzig: De Gruyter, 2007, s. 63; Beczkowozy jadą na Parnas, „Ilustrowana Republika” 1938, nr 117, s. 9; IV Doroczna wystawa prac członków ZZPAP w Łodzi, 1948 [katalog wystawy]; V Doroczna wystawa prac członków ZZPAP w Łodzi 1949 [katalog wystawy]; VI Doroczna wystawa prac członków ZZPAP w Łodzi, 1950 [katalog wystawy]; VII Doroczna wystawa prac członków ZZPAP w Łodzi, marzec 1952 [katalog wystawy], Łódź: Ośrodek Propagandy Sztuki, 1952; VIII Doroczna wystawa prac członków ZPAP w Łodzi, maj-czerwiec 1953 [katalog wystawy], Łódź: Ośrodek Propagandy Sztuki, 1953; IX Doroczna wystawa prac członków ZPAP w Łodzi, październik-listopad 1954 [katalog wystawy]; X Doroczna wystawa prac członków ZPAP w Łodzi, październik-listopad 1955 [katalog wystawy]; XI Doroczna wystawa prac członków ZPAP w Łodzi, listopad 1956 [katalog wystawy]; [I] Doroczny Salon ZZPAP w Łodzi, listopad-grudzień 1946 [katalog wystawy]; Doroczny Salon Związku Zawodowego Polskich Artystów Plastyków w Łodzi, 1956 [katalog wystawy]; S. Gelbart, Zbiorowa wystawa plastyków żydowskich, „Mosty” 1949, nr 41, s. 7; T. Grygiel, Wystawa zbiorowa grupy artystów Żydów w Łodzi, „Nasze Słowo” 1948, nr 2, s. 6; E. Kaganowski, Impresje z Wystawy Żydowskich Artystów Plastyków, „Opinia” 1948, nr 30, s. 9; Katalog wystawy okolicznościowej zorganizowanej ku uczczeniu trzydziestej czwartej rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej, Łódź: Spółdzielnia Pracy ZPAP w Łodzi, 1951; Katalog wystawy prac członków ZPAP zorganizowanej dla uczczenia święta 1 Maja, maj 1952, Łódź 1952; Katalog Wystawy Prac Plastyków Żydowskich, Łódź 1948; Katalog wystawy „Świat Kobiety”, 15-25 czerwca 1939, Warszawa: s.n., 1939; Księga adresowa miasta Łodzi i województwa łódzkiego z informatorami 1937-1939. Dział II, Łódź: Antoni Żumański, 1939, s. 277; M.J., Wystawa prac członków Zw. Zaw. Polskich Artystów Plastyków w Łodzi, „Ilustrowana Republika” 1937, nr 37, s. 11; M.J., Wystawa prac członków zw. zaw. polskich artystów-plastyków, „Ilustrowana Republika” 1939, nr 41, s. 9; Otwarcie I-szej Wystawy żydowskich artystów plastyków w Łodzi, „Opinia” 1948, nr 28, s. 9; I Wystawa Związku Zawodowego Polskich Artystów Plastyków, sierpień-wrzesień 1947 [katalog wystawy]; A. Saciuk-Gąsowska, Sara Majerowiczówna 1915-2005, „Słowo Żydowskie” 2015, nr 9, s. 20-22; Salon warszawski: 104 malarzy prezentuje swe dzieła w I.P.S.-e, „Głos Poranny” 1934, nr

89, s. 19; J. Sandel, Z wystawy żydowskich art. plastyków w Łodzi, „Opinia” 1948, nr 39, s. 6; Sara Giksmanowa, „Forma. Czasopismo Związku Zawodowego Polskich Artystów Plastyków w Łodzi” 1936, nr 4, s. 15; Sara Majerowiczówna, „Forma. Czasopismo Związku Zawodowego Polskich Artystów Plastyków w Łodzi” 1934, nr 2, s. 16; K. Sosnowski, Plastycy żydowscy pracują, „Nasze Słowo” 1948, nr 18/19; M. Tarnowska, Zagłada i odrodzenie w twórczości ocalonej – łódzkiej malarki Sary Gliksman-Fajtlowicz (1909 – 2005), „Studia Judaica” 2021, nr 2, s. 431–471; E. Wiatr, Życie kulturalne Żydów w Łodzi w latach 1945–1950, [w:] Społeczność żydowska i niemiecka w Łodzi po 1945 roku, red. A. Lech, K. Radziszewska, A. Rykała, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2010; Wystawa malarstwa członków ZPAP w Łodzi, lipiec 1958, katalog, Słupsk 1958; Wystawa okolicznościowa zorganizowana dla uczczenia XXXV rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej, CBWA i ZZPAP w Łodzi, listopad 1952 [katalog wystawy]; Wystawa prac członków ZPAP w Łodzi dla uczczenia II Zjazdu PZPR, marzec 1954 [katalog wystawy]; Wystawa plastyków łódzkich, „Głos Poranny” 1933, nr 15, s. 9; Wystawa prac plenerowych członków ZPAP Okręgu łódzkiego, grudzień 1953 [katalog wystawy]; Wystawa Wiosenna Prac Plastyków Łódzkich, maj 1955 [katalog wystawy]; Wystawa zbiorowa prac członków ZPAP w Łodzi, 7–30 października 1956 [katalog wystawy].

Referencje

<https://www.yadvashem.org/museum/art/collection/landscapes/view-of-the-lodz-ghetto.html>

Tagi

życie kulturalne

Data aktualizacji: 30-07-2026

Data dodania: 17-09-2025